

# VEČJEZIČNI SLOVARČEK ZA PREDMET SLOVENŠČINA



Avtorji: dijaki Srednje tehniške šole Koper in profesorica slovenskega jezika Ana Jurkovič, mag. prof. slov. (e-naslov: ana.jurkovic@sts.si)

Priročniki so nastali v šolskem letu 2018/2019. Na voljo so v albanščini, bosanščini in makedonščini.

Snov je prilagojena za 1. letnik srednjega poklicnega izobraževanja (SPI) pri predmetu slovenščina.

Priročniki se lahko uporabljajo za deljenje in javno objavo. *(Pripravljeno za tisk v obliki knjižice, knjižni zgib – booklet.)*

## JEZIK/JEZIK

**državni jezik:** jezik, ki predstavlja neko državo v svetu

**državni jezik:** jezik koji predstavlja zemlju po svijetu

**uradni jezik:** jezik, ki ga govorimo v uradnih ustanovah (šola, banka ...)

**službeni jezik:** jezik koji se govori u zvaničnim institucijama (škola, banka ...)

**materni jezik (prvi jezik):** jezik, ki se ga naučimo prvega

**maternji jezik (prvi jezik):** jezik koji prvo učimo

**jezik okolja (drugi jezik):** jezik, ki se ga naučimo iz okolja

(Ko pridem živet v Slovenijo, se slovenščino učim v šoli, s prijatelji, v trgovini.)

**jezik okruženja (drugi jezik):** jezik koji učimo iz okoline

(Kada dođem da živim u Sloveniji, se slovenački učim u školi, sa prijateljima, u prodavnicu.)

**tuji jezik:** jezik, ki ga ne govorijo v državi, kjer trenutno živim, učim se ga na tečaju, internetu, televiziji

**strani jezik:** jezik koji se ne govori u zemlji u kojoj trenutno živim, naučimo se ga na kursu, internetu, televiziji

**knjižni jezik:** jezik, ki ga govorim v uradnih ustanovah (šola, bolnica)

- **zborni jezik:** je knjižni jezik, ki ga pišem (pazim na pisanje!)
- **knjižni pogovorni jezik:** je knjižni jezik, ki ga govorim

**književni jezik:** jezik koji govorim u zvaničnim institucijama (školi, bolnici)

- **zborni jezik:** je književni jezik kojeg pišem (pazimo na pisanje)
- **književni govorni jezik:** je književni jezik kojeg govorim

**neknjižni jezik:** jezik, ki ga govorim s prijatelji, starši, sosedi ...

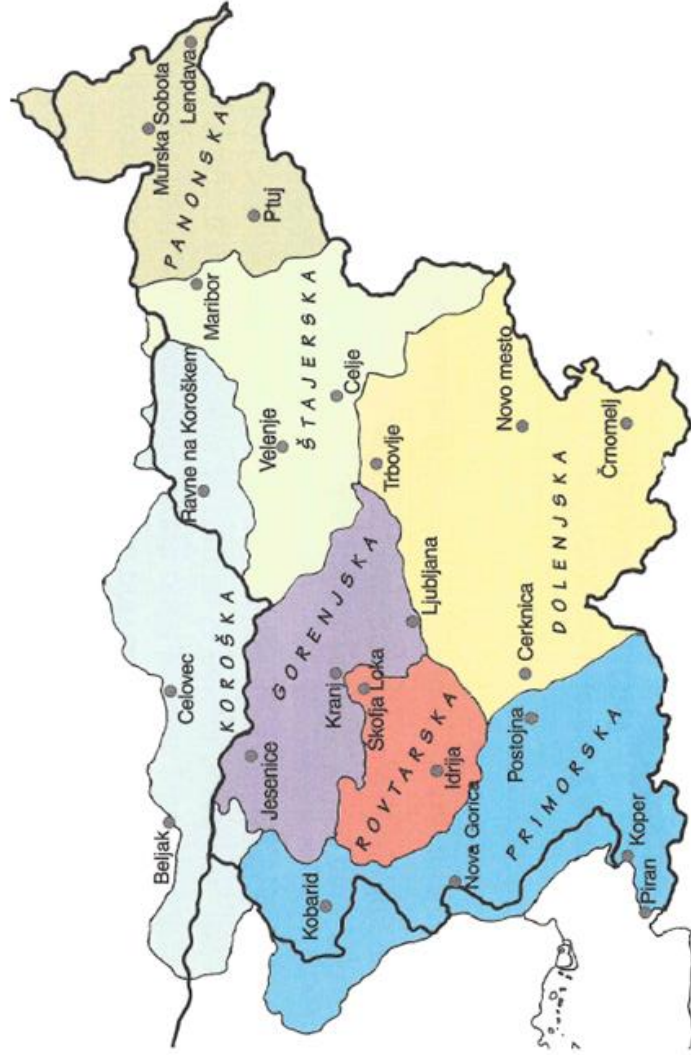
- **narečje:** govorijo ljudje v vaseh (bičikleto za kolo, biškoti za keksi)
- **pokrajinski pogovorni jezik:** govorijo ljudje na večjih območjih
- **sleng:** govorijo mladi (čav, čik, by the way)
- **žargon:** govorijo ljudje, ki imajo isti poklic, hobi (avtomehaniki: šraufenciger)
- **argo:** je skriti jezik, ki ga ne razumemo

**ne-književni jezik:** je jezik kojeg govorim sa svojim prijateljima, roditeljima, komšijama ...

- **dijalekt:** govore ljudi u selima (čuko za psa, šerpa za zdjelu)
- **pokrajinski govorni jezik:** ljudi govore u velikim područjima
- **sleng:** govore mladi (čao, čik, by the way)
- **žargon:** govore ljudi iste profesije, zajedničkih hobija (auto mehaničari: šarafciger)
- **argo:** to je skriveni jezik koji mi ne razumemo

## NAREČNE SKUPINE/DIJALEKTNE GRUPE

primorska, dolenska, rovtarska, gorenjska, koroška, štajerska, panonska, panonska



## SPORAZUMEVANJE/KOMUNICIRANJE

**sporazumevanje (komunikacija):** je govorjenje in poslušanje

**komunikacija (sporazum):** je govor i slušanje

**sporočevalec:** je oseba, ki govori ali piše besedilo

**komunikator (glasnik):** oseba koja govori ili piše tekst

**naslovnik:** oseba, ki bere ali posluša besedilo

**primalac:** oseba koja čita ili sluša tekst

**besedilo/tekst**

**kraj:** kje je nastalo besedilo

**mesto:** gde je tekst kreiran

**čas:** kdaj je nastalo besedilo

**vreme:** kada je tekst kreiran

**tema:** o čem govori besedilo

**tema:** o čemu se radi

**namen:** zakaj je nastalo besedilo

**svrha:** zašto je tekst stvoren

**SPOROČEVALEC:** novinar Je. G.

**KOMUNIKATOR:** novinar Je. G.

**NASLOVNIK:** bralec časopisa Delo

**PRIMALAC:** čovjek koj čita novine Delo

**KRAJ OBJAVE:** časopis Delo

**MESTO:** novine Delo

**ČAS OBJAVE:** 11. maj 2015

**VREME:** 11. maj 2015

**TEMA:** cena bencina

**TEMA:** cena benzina

**NAMEN:** povedati, da bo bencin dražji

**SVRHA:** rekli su da je gorivo skupo

**NEBESEDNE PRVINE:** fotografije, velikost pisave

**NEVERBALNI ELEMENTI:** fotografije, veličina slova

### Bencin bo od jutri dražji

Opolnoči se bodo podražili vsi naftni derivati; za cent bo dražji dizel, za 0,7 centa pa 95-oktanski bencin.

Objavljeno: 11. maj 2015 14:29



Ljubljana – Nova maloprodajna cena 95-oktanskega bencina bo 1,369 evra na liter, kar je 0,7 centa več, 100-oktanski bencin pa se bo podražil za 0,5 centa na 1,414 evra za liter. En cent več bo treba po novem odšteti za liter dizelskega goriva, ki bo 1,255 evra, 2,2 centa pa bo dražje tudi kurilno olje. Nova cena bo 0,915 evra za liter, so danes sporočili iz OMV.

## BESEDILO/TEKST

**umetnostno besedilo:** je literatura (pesem, pravljica, zgodba ...)

**umetnički tekst:** književnost (pesma, bajka, priča ...)

**neumetnostno besedilo:** so vsa druga besedila (pismo, opravičilo, čestitka ...)

**ne-tekstualni tekst:** svi ostali tekstovi (pismo, opravljanje, pozdrav ...)

**zapisano besedilo:** pišem besedilo

**pisani tekst:** pisanje teksta

**govorjeno besedilo:** govorim besedilo

**govorni tekst:** govorim tekst

**enogovorno besedilo:** besedilo preberem in se nekaj naučim

**jednosmerni tekst:** tekst pročitamo i naučimo nešto

**dvogovorno besedilo:** besedilo preberem in sporočevalec pričakuje odziv (npr. vabilo na koncert; sporočevalec želi, da pridem na koncert.)

**dvosmerni tekst:** tekst pročitam i glasnik očekuje odgovor (npr. pozivnica na koncert, najavljučivač želi da dođem na koncert.)

**subjektivno besedilo:** povem svoje mnenje, občutke ... (npr. Koper je lepo mesto.)

**subjektivni tekst:** kažem moje mišljenje, osećanja ... (npr. Koper je lep grad.)

**objektivno besedilo:** ne povem mnenja, občutkov ... so samo dejstva (npr. Koper ima 25.319 prebivalcev.)

**objektivni tekst:** ne kažem mišljenje, osećanja ... samo su činjenice (npr. Koper ima 25.319 stanovnika.)

**zasebno besedilo:** namenjeno je samo eni osebi

**privatni tekst:** namijenjen je samo jednoj osobi

**javno besedilo:** namenjeno je već ljudem (besedila so na internetu, radiu, televiziji ...)

**javni tekst:** namijenjen za više ljudi (tekstovi na internetu, radio, televizija ...)

**uradno besedilo:** besedilo je za profesora, šefa ... naslovnika vikamo, uporabljamo knjižni jezik

**službeni tekst:** tekst je za profesora, šefa ... koristimo književni jezik

**neuradno besedilo:** besedilo je za prijatelja, mamu ... naslovnika tikamo, uporabljamo neknjižni jezik

**nezvanični tekst:** tekst je za prijatelja, mamu ... koristimo ne-književni jezik

**nebesedne prvine (nebesedni jezik):** so fotografije, barva pisave, velikost pisave ...

**neverbalni elementi:** su fotografije, boje fonta, veličina fonta ...

# Bencin bo od jutri dražji

Opolnoči se bodo podražili vsi naftni derivati; za cent bo dražji dizel, za 0,7 centa pa 95-oktanski bencin.

Objavljeno: 11. maj 2015 14:29



Je. G.

Ljubljana – Nova maloprodajna cena 95-oktanskega bencina bo 1,369 evra na liter, kar je 0,7 centa več, 100-oktanski bencin pa se bo podražil za 0,5 centa na 1,414 evra za liter. En cent več bo treba po novem odšteti za liter dizelskega goriva, ki bo 1,255 evra, 2,2 centa pa bo dražje tudi kurilno olje. Nova cena bo 0,915 evra za liter, so danes sporočili iz OMV.

BESEDILO JE .../TEKST JE ...

- neumetnostno/ ne-tekstualni
- zapisano/pisani
- objektivno/objektivni
- javno/javni
- enogovorno/jednosmerni
- neuradno/nezvanični\*

\* Besedilo je neuradno, saj gre za časopisni članek, ki ne more imeti uradne oblike.

\* Tekst je neuraden, jer ide za članak u novinama, koji ne može biti službeni tekst.

# GLASOVI/GLASOVI

črka/slovo

glas/glas

zlog: ba-bi-ca

slog: ba-ki-ca

naglasno mesto: babica

mjesto naglasaka: bakica

samoglasniki: v slovenščini so samoglasniki a, e, i, o, u (in polglasnik Ə)

samoglasnici: na slovenačkom su vokali a, e, i, o, u (i polglasnik Ə)

soglasniki: v slovenščini so to vse ostale črke – b, c, č, d, f, g, h, j, k ...

suglasnici: na slovenačkom su sva druga slova - b, c, d, d, f, g, h, j, k ...

zvočniki: v slovenščini so to m, n, l, r, j, v (ML+NARJEV – brez samoglasnikov!)

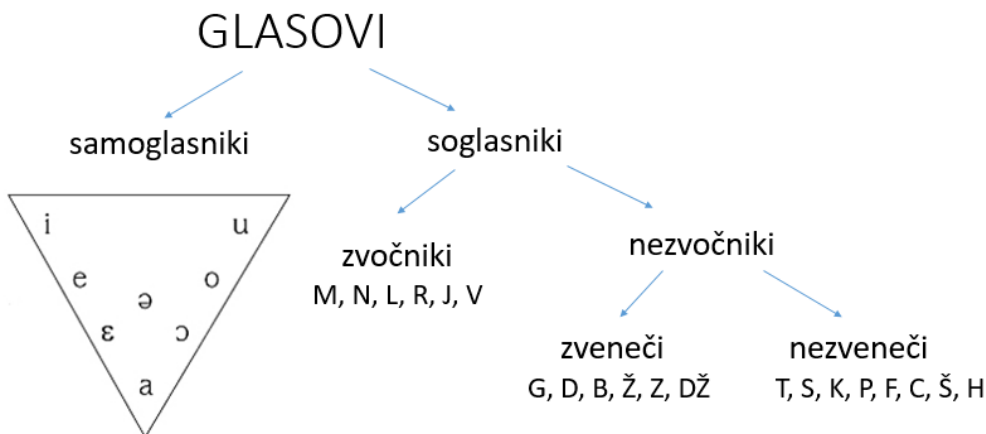
zvočniki: na slovenačkom su m, n, l, r, j, v (ML+NARJEV – bez samoglasnika!)

zvoneči nezvočniki: v slovenščini so to g, d, b, ž, z, dž (GADZBEŽ+ – brez samoglasnikov + dž!)

zvoneči nezvočniki: na slovenačkom su g, d, b, f, z, d (GADZBEŽ+ – bez samoglasnika + dž!)

nezvoneči nezvočniki: v slovenščini so to t, s, š, k, p, f, c, č (TASUHTŠKAFEC PŮŠČA – brez samoglasnikov!)

nezvoneči nezvočniki: na slovenačkom su t, s, š, k, p, f, c, č (TASUHTŠKAFEC PŮŠČA – bez samoglasnika!)





# VELIKA ZAČETNICA/VELIKO POČETNO SLOVO

## velika začetnica/veliko početno slovo

**osebna lastna imena:** ime, priimek, ime psa, mačke ... in **prebivalci!** (Slovenec, Italijan)

**lična imena:** ime i prezime, ime psa, mačke ... i **stanovnici!** (Slovenec, Italijan)

## zemljepisna lastna imena/geografska imena

- **naselbinska imena:** to so imena krajev (mesto, vas)
  - Vse besede pišemo z veliko, razen:  
*trg, vas, mesto, selo* in kratkih besed/predlogov\* (*pri, na, ob ...*)
  - Npr. **Nova Gorica, New York, Spodnji Jakobski Dol, Novo mesto, Most na Soči ...**
- **imena naselja:** ovo su imena mjesta (grad, selo)
  - Sve reči pišemo sa velikim početnim slovom osim:  
*trg, vas, mesto, selo* i kratkih reči – prijadlozi\* (*pri, na, ob ...*)
  - Npr. **Nova Gorica, New York, Spodnji Jakobski Dol, Novo mesto, Most na Soči ...**
- **nenaselbinska imena:** so imena jezer, rek, gozdov, planetov ...
  - Prvo besedilo pišemo z veliko, vse ostale z malo (**razen če je ena od besed že ime**)
  - Npr. **Blejsko jezero, Atlantski ocean, Mars, Primorska** (ampak: **Julijske Alpe, Beneška Slovenija**)
- **ne-elementarna imena:** imena jezera, rijeka, šuma, planeta ...
  - Prvu rečenicu pišemo velikim početnim slovom, sve ostale sa malim (**osim ako je jedna od riječi već ime**)
  - Npr. **Blejsko jezero, Atlantski ocean, Mars, Primorska** (ali: **Julijske Alpe, Beneška Slovenija**)

**stvarna lastna imena:** imena knjig, filmov, časopisov, TV-oddaj, prireditev (npr. koncert), ustanov, društev

- Prvo besedilo pišemo z veliko, vse ostale z malo (**razen če je ena od besed že ime**)
- Npr. **Titanik, Tisoč in ena noč, Primorske novice** (ampak: **Srednja tehniška šola Koper**)

**stvarna imena:** imena knjiga, filmova, novina, TV emisija, događaja (npr. koncerata), institucija, udruženja

- Prvu rečenicu pišemo velikim početnim slovom, sve ostale sa malim (**osim ako je jedna od riječi već ime**)
- Npr. **Titanik, Tisoč in ena noč, Primorske novice** (ali: **Srednja tehnička škola Koper**)

# MALA ZAČETNICA/MALO POČETNO SLOVO

## mala začetnica/malo početno slovo

**občna imena:** vse, kar pišemo z malo začetnico, razen če je kaj že ime ali izhaja iz imena/priimka (**Anin**, **Prešernov**)

- **prazniki** (božič, novo leto, razen: **Prešernov dan**)
- **nagrade** (oskar, veliki kristalni globus, razen: **Nobelova nagrada**)
- **vojne** (prva svetovna vojna, druga svetovna vojna)
- **meseci, dnevi** (januar, oktober, ponedeljek, petek)
- **denar** (evro, dolar, franki)
- **rastline** (lavanda, rožmarin, origano, jabolko)
- **živali** (mačka, pes, žirafa)
- **vino** (refošk, malvazija, šampanjec)
- **jeziki** (slovenščina, angleščina, italijanščina)

**obična imena:** sve što pišemo malim slovom, osim ako nešto nije već nazvano ili je izvedeno iz imena / prezimena (**Anin**, **Prešernov**)

- **prazniki** (božič, novo leto, osim: **Prešernov dan**)
- **nagrade** (oskar, veliki kristalni globus, osim: **Nobelova nagrada**)
- **ratovi** (prva svetovna vojna, druga svetovna vojna)
- **meseci, dani** (januar, oktober, ponedeljek, petek)
- **novac** (evro, dolar, frank)
- **biljke** (lavanda, ruzmarin, origano, jabuka)
- **životinje** (mačka, pas, žirafa)
- **vina** (refošk, malvazija, šampanjac)
- **jezici** (slovenščina, angleščina, italijanščina)

## **VIRI SLIK**

- Narečne skupine:

Gomboc, Mateja. Besede 1. Učbenik za slovenski jezik v 1. letniku triletnih poklicnih šol. 2013. Ljubljana: DZS.

- Članek o bencinu:

Delo. Bencin bo jutri dražji. 2015. Dostopno na:

<https://www.delo.si/znanje/potrosnik/bencin-bo-od-jutri-drazji.html>.

- Zastave držav:

Javna last, pridobljeno s spletne strani Wikimedia Commons.

